Семінар 2 інвестування

ПРЕЗЕНТАЦІЮ ПІДГОТУВАВ СТУДЕНТ 3 КУРСУ ГРУПИ МАРКЕТИНГ
МАРТУСЬ ДМИТРО

Мультиплікатор: сутність, причини виникнення і наслідки для економіки.

- Слово «мультиплікатор» у перекладі з латинської мови означає множник. Саме поняття «мультиплікатор» і його принцип були вперше описані в економічній теорії англійським економістом Р. Капом в 1931 р., ще до появи роботи Дж. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936 р.). За Кейнсом, мультиплікатор — це числовий коефіцієнт, який показує залежність змін доходу від змін інвестицій. Мультиплікатор використовується для визначення числового коефіцієнта, що показує, у скільки разів зміниться (зросте чи зменшиться) національний доход при певній конкретній зміні (збільшенні чи зменшенні) інвестицій. З приводу цього Дж. Кейнс зазначав, що у разі, коли здійснюються додаткові інвестиції, отримуваний доход зростає на суму, яка в к разів перевищує суму, на яку збільшені інвестиції.

- **1. ПОНЯТТЯ МУЛЬТИПЛІКАТОРА**
- Мультиплікатор є тим коефіцієнтом або числом, на яке слід помножити приріст інвестицій, щоб дати прогнозні оцінки майбутньому зростанню національного доходу. Це можна виразити такою нормативною моделлю:
- АД = МП * А.
- Для визначення стану рівноваги економіки доцільніше використовувати іншу модель мультиплікатора, яка ґрунтується на повторюваності ефекту первинних інвестицій:
- MnQ = 1 / 1 - ГССп.
- Ефект мультиплікаційного процесу МПС прямо пропорційно залежить від величини граничної схильності до споживання ГССП: зі зменшенням ГССи зменшується МПС, зі збільшенням ГССП збільшується і МПе.
- Оскільки 1 - ГССП = ГСЗ, то ефект мультиплікатора можна подати через граничну схильність до заощадження.
- МПС = 1 / ГСЗ.
- Розглянемо механізм його дії. Нехай стан макроекономічної рівноваги досягається за рівня національного доходу Д 9 млн грн. При зазначеному рівні доходу Л споживання Сп становить 6 млн грн, а заощадження З — 3 млн. грн., обсяг інвестицій / — 3 млн. грн. Отже,
- ГСЗ = 3 млн. грн. / 9 млн. грн. =1/3; ГСЗ =1/3.
- На одному з сегментів ринку з'явилися можливості для нових інвестицій у розмірі 1 млн. грн. на доповнення до вже здійснених у сумі 3 млн. грн. Виходячи з теорії мультиплікатора, визначимо розмір доходу Д, за якого економіка перебуватиме у стані рівноваги. Для цього визначаємо мультиплікаційний ефект
- Д/Яе = 1 / ГСЗ;
- ГСЗ =1/3;
- МПе = 3.
- Мультиплікаційний ефект означає, що збільшення інвестицій / на 1 млн. грн. зумовлює приріст доходу Д на 3 млн. грн. (1 млн. грн. • 3), і що економіка досягає стану рівноваги при розмірі доходу Д 12 млн. грн. (9 млн. грн. + 3 млн. грн.). У нашому прикладі кожна гривня, вкладена в інвестиції, була мультиплікована у 3 грн доходу Д. Різниця між приростом доходу АД та приростом інвестицій Д/дорівнює вторинним споживчим витратам (3 млн. грн - 1 млн грн = 2 млн грн), які отримані за рахунок мультиплікаційного ефекту.

МУЛЬТИПЛІКАТОР ІНВЕСТИЦІЙ

- Економічна сутність мультиплікатора в теорії Кейнса полягає в тому, що він показує залежність змін доходу від початкової зміни запланованих інвестицій:
- MI = DВВП / DВІп, де MI - мультиплікатор інвестицій, DВВП - зміна ВВП, DВІп – початкова зміна запланованих інвестицій, яка викликає приріст ВВП.
- Ефект мультиплікатора спирається на три принципові положення:
- По-перше, витрати та одержання доходів – це дві сторони кожної ділової угоди. Тому будь-які витрати створюють доходи адекватної величини, які розподіляються на споживання та заощадження;
- По-друге, будь-яка зміна доходу обумовлює відповідні зміни в споживанні та заощадженні, але співвідношення між споживанням і заощадженням зберігається незмінним;
- По-третє, споживання, яке випливає із доходів, одержаних на кожному попередньому етапі здійснення ділових угод, перетворюється у витрати для наступного етапу. Причому, величина цих витрат постійно зменшується в міру віддалення кожного нового етапу від початкового.
- Таким чином, початкові зміни інвестиційних витрат породжують нескінченних ланцюг вторинних споживчих витрат, які зменшуються з кожним наступним циклом витрат, але у підсумку багаторазово змінюють ВВП.

- **Гранична схильність до споживання і заощадження** - коефіцієнти, які визначають вплив зміни в доходах домашніх господарств на їх схильність до споживання і заощаджень. Та частка приросту /скорочення/ доходу після оплати податку, що споживається, дістала назву гранична схильність до споживання /Гсс/. Відповідно частина будь-якої зміни доходу, що заощаджується, являє собою граничну схильність до заощадження /Гсз/. Оскільки невикористаний приріст доходу є заощадженням, то спожита і заощаджена частка прирощеного доходу складатимуть загальну величину приросту доходу. Тому сума коефіцієнтів Гсс і Гсз повинна дорівнювати 1. Дані коефіцієнти свого часу були використані Д. Кейнсом при розрахунках конкретних доз „ ін'єкцій" в економіку купівельної спроможності або доз вилучення останньої з метою надання запропонованій ним антициклічній політиці держави чіткої кількісної визначеності. За їх допомогою він намагався використати на практиці сформульований ним основний психологічний закон, згідно з яким люди „ схильні, як правило, збільшувати споживання доходів, але не такою мірою, як зростає дохід". На жаль, стабілізуючі можливості державного регулювання ринкової економіки і дотепер запишаються обмеженими. Одним із основних обмежуючих факторів є саме кількісний аспект політики, який передбачає знання та схильність людей до розподілу отримуваних доходів на споживання і заощадження. Згідно з кейнсіанськими графіками, така схильність із зміною доходів залишається практично незмінною. Ряд економістів вважають таку позицію помилковою, стверджуючи, що із зростанням доходу Гсс зменшується, а Гсз зростає. Тобто із зростанням доходів їх розподіл на споживану і заощаджувану частини вирішується на користь останньої. Полеміка між економістами з приводу „ граничної схильності" триває й досі.

ВИСНОВКИ

- мультиплікатор залежить від того, яка частка доходу перетворюється у споживчі витрати, тобто від ГСС. Чим вища ГСС, тим більший мультиплікатор і навпаки;
- мультиплікатор знаходиться в оберненій залежності від ГСЗ. Чим вища ГСЗ, тим нижчий мультиплікатор.

Ринок цінних паперів: особливості формування, моделі, структура

- Ринок цінних паперів являє собою особливий сегмент фінансового ринку, на якому складаються відносини з приводу купівлі - продажу спеціальних документів (цінних паперів), які мають свою вартість, вільно обертаються і засвідчують відносини співволодіння, займу і похідні від них між тими, хто залучає ресурси, випускаючи цінні папери (емітентами), і тими, хто їх купує (інвесторами), опосередкований, як правило, участю особливих суб'єктів підприємницької діяльності - фінансових посередників.
- На ринку цінних паперів складаються відносини з приводу володіння і кредитування специфічними фінансовими інструментами - цінними паперами.
- Цінні папери як грошові документи характеризуються наступними ознаками:
- ■ документарним характером;
- ■ матеріальною формою;
- ■ наявністю певного набору взаємних прав і обов'язків, що витікають із власності на цінний папір.
- Документарний характер цінного паперу має те ж саме значення, що і офіційний характер. Тобто, при випуску цінних паперів емітент офіційно заявляє про умови випуску, офіційно виявляє готовність взяти на себе певні обов'язки і офіційно надає інвесторам певні права.

- У Законі України "Про цінні папери і фондову біржу" цінні папери визначаються як грошові документи, що засвідчують право володіння або боргові відносини, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, і їх власником, і передбачають, як правило, виплату доходу в виді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових чи інших прав, які витікають з цих документів, іншим особам.
- Цінні папери діляться на наступні групи:
- ■ пайові цінні папери, за якими емітент не несе зобов'язання повернути грошові засоби, інвестовані в його діяльність, але які свідчать про участь у статутному фонді, надають їх власникам право на участь в управлінні справами емітента і отримання частини прибутку в виді дивідендів і частини майна у випадку ліквідації емітента;
- ■ боргові цінні папери, за якими емітент несе зобов'язання повернути у визначений термін засоби, інвестовані в його діяльність, але які не надають їх власникам права на участь в управлінні справами емітента;
- ■ похідні цінні папери, механізм обігу яких пов'язаний з пайовими, борговими цінними паперами, іншими фінансовими інструментами або правами у відношенні до них.

- До похідних цінних паперів належать фондові деривативи.
- Деривати - це стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати чи продати цінні папери, кошти, валютні цінності, товари на визначених умовах в майбутньому.
- До фондових деривативів належать варанти, опціони, ф'ючерси.
- Варантом визнається цінний папір, що випускається разом з облігаціями або привілейованими акціями і дає право його власнику протягом встановленого терміну на купівлю простих акцій за обумовленою ціною.
- Опціон - це договір (контракт) між партнерами, один із яких виписує і продає опціонний сертифікат, а інший купує його і отримує право купити до встановленої дати за фіксованою ціною певну кількість акцій у особи, яка виписала опціон - опціон на купівлю, або продати їх - опціон на продажу.
- Існує два види опціонів;
- ■ "американський", який можна реалізувати протягом всього терміну дії контракту;
- ■ "європейський", який строго реалізується на визначену наперед дату.
- Ф'ючерс - це контракт, у відповідності з яким особа, що його заключає, бере на себе зобов'язання після закінчення певного терміну продати своєму клієнту (або купити у нього) відповідну кількість фінансових інструментів за встановленою ціною[2, с. 30-31].
- За спільними ознаками різноманітні види цінних паперів поєднуються у відповідні типи. Існують такі основні типи цінних паперів:
- ■ іменні і на пред'явника;
- ■ державні, муніципальні, корпоративні, фізичних осіб;
- ■ процентні, безпроцентні, дивідендні, дисконтні;
- ■ ринкові і неринкові;
- ■ з вільним і обмеженим обігом;
- ■ інші.

- Цінними паперами на пред'явника визнаються такі, де не вказано ім'я власника, або які не мають власника, чиє ім'я занесене до реєстру емітента.
- Державні цінні папери випускаються центральним урядом, місцевими органами влади з метою розміщення позик та мобілізації грошових ресурсів.
- Муніципальні цінні папери випускаються за рішенням органів місцевої влади.
- Емітентами корпоративних цінних паперів можуть бути корпорації, фінансові інститути, інші дієздатні юридичні особи.
- Ринковими цінними паперами є такі, що приймають участь в обігу, з ними дозволяється здійснювати операції купівлі-продажу, що призводить до зміни власника цінного паперу.
- До неринкових цінних паперів відносяться ощадні облігації, облігації пенсійних фондів та інші, що за умовами випуску закріплені за визначеними фізичними та юридичними особами без права їх передачі.
- Слід зауважити, що не всякий грошовий документ має статус цінного паперу. Перелік цінних паперів закріплюється законодавчо. Він може бути повним і відкритим. У першому випадку до категорії цінних паперів належать тільки вказані в законі грошові документи. У другому випадку до категорії цінних паперів відносять усі грошові документи, перераховані в законі, а також ті не вказані, що задовольняють встановлені законом вимоги.

СТРУКТУРА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

- У структурі фондового ринку існує багато різновидів ринків, на яких можуть укладатися угоди щодо купівлі та продажу цінних паперів.
- Насамперед у складі ринку цінних паперів виділяють первинний та вторинний ринки (Додаток 2).
- Первинний - це ринок, на якому нові випуски цінних паперів продаються та купуються вперше. На такому ринку взаємодія між емітентами та інвесторами може бути безпосередньою або може здійснюватися за допомогою посередників (брокерів та дилерів). Первинний ринок цінних паперів виконує наступні головні функції:
- ■ організація випуску цінних паперів;
- ■ первинне розміщення цінних паперів;
- ■ трансформація відносин власності.
- Вторинний - це ринок, на якому здійснюють обіг протягом свого життєвого циклу попередньо емітовані і розміщені на первинному ринку цінні папери. До головних функцій, виконуваних вторинним ринком цінних паперів, належать:
- ■ забезпечення належних умов для купівлі, продажу і здійснення інших операцій з цінними паперами після їх первинного розміщення;
- ■ перерозподіл капіталів у найбільш ефективні виробництва і залучення інвестицій для розвитку підприємств.
- Вторинний ринок цінних паперів за місцем проведення торгів поділяють на два сектори: біржовий та позабіржовий ринки.
- На біржовому ринку торгівля цінними паперами здійснюється на фондових біржах. Цей ринок характеризується високим рівнем організації, що максимально сприяє підвищенню мобільності капіталу та формуванню реальних ринкових цін на фінансові вклади, що перебувають в обігу. Біржовий ринок повинен забезпечувати можливість швидко, впорядковано та ефективно укладати та виконувати угоди купівлі-продажу цінних паперів.
- Біржова торгівля цінними паперами включає такі елементи:
- ■ допуск цінних паперів до обігу на фондовій біржі та їх вилучення з обігу;
- ■ визначення способів укладення угод купівлі-продажу цінних паперів між учасниками біржової торгівлі;
- ■ визначення видів угод, які можуть укладатися на фондовій біржі;
- ■ встановлення кола учасників біржової торгівлі;
- ■ встановлення порядку оформлення біржових угод купівлі-продажу;
- ■ визначення порядку виконання доручень клієнтів на продаж або купівлю цінних паперів, що котируються на фондовій біржі.

ФУНКЦІЇ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

- Через ринок цінних паперів відбувається залучення в економіку тимчасово вільних грошових коштів, здійснюється мобілізація капіталів та їх перерозподіл між різними сферами й галузями на користь перспективних виробництв. Сприяючи переміщенню капіталу із галузей, що мають тимчасово вільні грошові ресурси, в галузі, що мають потребу у фінансуванні інвестиційних проектів, ринок цінних паперів виконує регулюючу функцію.
- Окрім того, ринок цінних паперів регулює заощадження, споживання, інфляцію, зайнятість та інші макроекономічні показники, є інструментом стабілізації валютного курсу національної грошової одиниці.
- Фондовий ринок сприяє появі нових господарських інститутів, стимулює їх діяльність, призводить до зміни структурного устрою економічного механізму.
- Фондовий ринок відіграє провідну роль у проведенні приватизації і акціонуванні підприємств, реструктуризації їх капіталу, трансформації відносин власності.
- Нерідко ринок цінних паперів розглядається як альтернатива банківському кредиту. Тим більше, що кредити, будучи могутнім фінансовим джерелом, певною мірою обмежені принципами терміновості, платності, поворотності, жорсткими правилами кредитування. Ринок цінних паперів дає змогу мобілізовувати кошти вкладників з метою організації і розширення масштабів господарської діяльності. Здійснюючи емісію корпоративних цінних паперів, акціонерні товариства формують і поповнюють статутний фонд, забезпечують фінансування виробничо-господарського розвитку.

ПРИНЦИПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ

- В основу функціонування ринку цінних паперів покладено загальні принципи, серед яких:
- ■ упорядкованість (наявність чітких правил ринкової взаємодії, контроль за їх дотриманням);
- ■ прозорість (доступність інформації про емітентів, угоди, стан попиту і пропозиції та ін.);;
- ■ відкритість (відсутність перешкод для входу на ринок і виходу з нього);
- ■ рівність можливостей (рівноположність усіх суб'єктів ринку);
- ■ збалансованість (відповідність масштабів оптового ринку роздрібному);
- Створення ринку цінних паперів України вимагає врахування відомих загальносвітових принципів і стандартів функціонування фондового ринку.

ВИСНОВКИ

- Для того, щоб фондовий ринок України став ефективним механізмом обігу цінних паперів, сприяв економічному розвитку і забезпечував необхідні умови для інвестицій і надійний захист інтересів його учасників, Концепцією функціонування та розвитку фондового ринку України сформульовано наступні принципи становлення вітчизняного фондового ринку:
- ■ соціальна справедливість - створення рівних можливостей і спрощення умов доступу інвесторів та позичальників на ринок фінансових ресурсів, недопущення монопольних проявів, дискримінації прав і свобод суб'єктів ринку цінних паперів;
- ■ надійність захисту інвесторів - створення необхідних умов (соціально-політичних, економічних, правових) для реалізації інтересів суб'єктів фондового ринку і забезпечення захисту їх майнових прав;
- ■ регульованість - створення гнучкої та ефективної системи регулювання фондового ринку;
- ■ контрольованість - створення надійного механізму обліку і контролю, попередження і профілактики зловживань і злочинності на ринку цінних паперів;
- ■ ефективність - максимальна реалізація потенційних можливостей фондового ринку стосовно мобілізації і розміщення фінансових ресурсів у перспективні сфери національної економіки, що буде сприяти забезпеченню її прогресу і задоволення життєвих потреб населення;
- ■ правова впорядкованість - створення розвинутої правової інфраструктури забезпечення діяльності фондового ринку, що чітко регламентує правила поведінки і взаємовідносин його суб'єктів;
- ■ прозорість, відкритість - забезпечення надання інвесторам повної і доступної інформації, яка стосується умов випуску і обігу на ринку цінних паперів, гласності фінансово-господарської діяльності емітентів, усунення проявів дискримінації фондового ринку;
- ■ конкурентність - забезпечення необхідної свободи підприємницької діяльності інвесторів, емітентів і ринкових посередників, створення умов для змагання за найбільш вигідне залучення вільних фінансових ресурсів і встановлення немонопольних цін на послуги фінансових посередників при умові контролю за дотриманням правил добросовісної конкуренції учасниками фондового ринку;